
Svenskt
Vatten

Rapport
Juni
2021

Kommentarer till 2021 års taxestatistik

Svenskt Vatten

Svenskt Vatten AB

POSTADRESS BOX 14057, 16714 Bromma

BESÖKSADRESS Gustavslundsvägen 12, 16751 Bromma

TELEFON 08-50600200

E-MAIL svensktvatten@svensktvatten.se

www.svensktvatten.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning.....	4
VA-taxor – så funkar det i allmänhet	5
Resultat – det kostar kommunalt VA i Sverige 2021	6
Brukningsavgifter	6
Anläggningsavgifter	8
Resultat - så mycket har man höjt VA-avgifterna	12
Analys – varför kostar det olika i olika kommuner?.....	15
Diskussion och förslag	17
Metodbeskrivning	17

Sammanfattning

Förändringarna av VA-taxorna i Sverige under det senaste året ligger ungefär på den nivå som Svenskt Vatten bedömer som nödvändig nationellt för att klara investeringsbehoven de närmaste 20 åren. Den nivån är 4% per plus inflation, motsvarande en fördubbling under perioden. De senaste åren har höjningarna legat i underkant, så det finns ett gap att ta igen.

Årets genomsnittliga höjning av bruksavgifterna är 5,1% för ett s.k. typhus A, ungefär en normalvilla med två vuxna och två barn. För ett typhus B, ett flerbostadshus med 15 lägenheter, är höjningen något mindre, 4,6%. Spridningen mellan kommunerna förefaller snarast att öka. Järfälla är den kommun som höjt sina bruksavgifter mest av alla med drygt 25%. Samtidigt finns det en handfull kommuner som sänkt.

En total årskostnad för ett typhus A varierar mellan 3 200 kr och 15 600 kr, en skillnad på nästan 500% för en i princip identisk tjänst. Skillnaden i anläggningsavgift, engångskostnaden vid anslutning till kommunalt VA, är ännu större med 325 000 kr i den dyraste och 44 000 kr i den billigaste kommunen. Det motsvarar över 700% i skillnad.

Det finns vissa samband mellan taxenivåer och till exempel kommunstorlek, ledningslängd per ansluten och befolkningstillväxt, men ingen parameter förklarar alla skillnader. Svenskt Vattens uppfattning är att de stora, och ökande, regionala skillnaderna är en fråga som behöver lyftas upp och diskuteras politiskt. De kommer inte att jämnas ut av sig själva.

Svenskt Vattens uppfattning är att någon form av statligt stöd eller utjämningsystem behöver övervägas.

Inledning

Svenskt Vatten har sedan många år undersökt taxorna för kommunalt vatten och avlopp (VA) och sammanställt statistiken i en årlig rapport.

I takt med att medvetenheten om investeringsbehoven tilltagit har intresset för finansieringen av förnyelse och utbyggnad av VA-anläggningar ökat och därmed har VA-taxorna hamnat i blickpunkten. Svenskt Vatten har i tidigare rapporter pekat på att dessa kommer att behöva höjas på grund av förnyelse av åldrande anläggningar, ökande krav på avloppsrening och klimatförändringarna.

Finansieringen av de framtida investeringarna innebär ett behov av att fördubbla taxorna i fast penningvärde under en 20-årsperiod, sett över hela landet. Det skulle motsvara en årlig ökningstakt på ungefär 4% utöver inflationen.

Svenskt Vatten har tre huvudsyften med den här rapporten.

Att beskriva den faktiska utvecklingen av VA-taxorna, förändringar av bruksavgifter och anläggningsavgifter i enskilda kommuner och sammantaget för hela landet. Att på ett enkelt sätt redovisa den totala kostnaden för kommunalt VA för en vanlig villaägare i ett antal kommuner.

Att illustrera och kommentera förklaringar till varför det är så stora skillnader som 400-500% i kostnad för en vanlig villaägare för en i princip identisk tjänst, dricksvattenförsörjning och avloppsrening, levererat med ett och samma regelverk i hela landet.

Slutligen också att börja undersöka om det finns några tydliga, påvisbara samband mellan taxenivåer och andra faktorer, som kommunstorlek eller ledningslängd per ansluten.

Metodbeskrivning och bakgrundsfakta om undersökningen finns sist i rapporten. Allt statistiskt underlag för landets samtliga kommuner går att ta del av på Svenskt Vattens webb.

VA-taxor – så funkar det i allmänhet

Kommunalt VA finansieras av avgifter (taxor), inte av kommunalskatt. Det är kommunfullmäktige i varje kommun som beslutar om taxans utformning och nivåerna. Svenskt Vatten har tagit fram ett normalförslag som en kommun kan välja att använda och som baserar sig på lagstiftning (Lagen om allmänna vattentjänster) och rättspraxis. Lagstiftningen säger att avgifterna ska vara rättvisa och skäligen, utgå från självkostnadsprincipen och att de får ta hänsyn till den nytta som brukaren/kunden har av anslutningen till kommunalt VA.

Taxorna är komplicerade att förklara och en stor kommunikativ utmaning för många VA-huvudmän.

De delas upp i bruksavgifter (löpande) och anläggningsavgifter (vid anslutningen). Båda dessa kan innehålla olika delavgifter för dricksvatten, avlopp respektive dagvattenhantering. Avgifterna kan också innehålla både fasta och rörliga delar. Det är heller inget som hindrar en kommun från att skjuta till skattemedel eller att låta intäkter från bruksavgifter finansiera utbyggnad eller vice versa. I teorin skulle en kommun kunna ha en enda fast avgift, oavsett förbrukning, en "flat rate". Eller enbart en rörlig avgift per kubikmeter förbrukat vatten.

Sammantaget gör detta exakta jämförelser svåra och därför används två typhus, A och B, för att ändå få en uppfattning om skillnader. Typhus A motsvarar ungefär en normal villa med förbrukning för två vuxna och två barn. Typhus B är ett flerbostadshus med 15 lägenheter.

Resultat – det kostar kommunalt VA i Sverige 2021

Brukningsavgifter

	Årskostnad Medel 2021 (2020)	Förändring jämfört med föregående års taxa (2020)	Månadskostnad per hushåll (2020)
Typhus A (villa)	8 220 kr (7 828 kr)	+5,1 % (+4,0%)	685 kr (652 kr)
Typhus B (flerfamilj)	76 701 kr (73 326 kr)	+4,6 % (+3,9%)	426 kr (407 kr)

Den genomsnittliga höjningen i Sveriges kommuner för typhus A på 5,1% motsvarar ungefär den årliga takt som Svenskt Vatten bedömer som nödvändig för att klara de framtida behoven. Den genomsnittliga årskostnaden på 8 220 kr är också ett genomsnitt för de 290 kommunerna. Tar man hänsyn till att stora kommuner med många invånare ofta har lägre brukningsavgifter så betalar en ”Medelsvennson” i en villa istället cirka 6 830 kr/per år.

Om brukningsavgifterna för Sveriges samtliga kommuner presenteras som i figur 1 nedan så framgår hur stora skillnaderna är över landet. Mellan den högsta och den lägsta skiljer nästan 500%. Bland de tio med högst avgifter enligt tabellen finns både små med sviktande befolkningsunderlag och storstadsnära, expanderande kommuner.

”Tjörn är en ö och en relativt gles kommun med en stor säsongsbefolkning och besvärliga markförhållanden med omväxlande berg och lera. Kombinerat med osäker tillgång på råvatten förklarar det Tjörns höga taxor. Samtidigt så vet vi att alla de investeringar vi har gjort och gör nu är helt nödvändiga och att andra kommuner har liknande utmaningar framför sig.”

Lars Carlsson (M), ordförande i samhällsbyggnadsnämnden, Tjörns kommun

”Ett par tusen enskilda avlopp har ersatts med kommunalt VA för att försörja områden med grundvattenproblem som saltvatteninträngning. Infrastrukturen har därför byggts ut men kommunen är vidsträckt med många verk och långa ledningar vilket ger höga driftkostnader. Nu är vi inne i en fas där vi behöver reinvestera och uppgradera befintlig anläggning samtidigt som Norrtälje tätort expanderar.”

Tommy Lundqvist (C), ordförande i Teknik- och klimatnämnden, Norrtälje kommun

”Det finns i dagsläget ett stort behov av åtgärder på anläggningarna, både ur driftsynpunkt och på grund av föreliggande från tillsynsmyndighet. Utöver detta tillkommer hantering av den underhållsskuld som byggts upp under många år då den politiska viljan var att avgifter i Ljusdal ska vara låga. I vissa områden sker en exploatering kopplat till turism och andra områden avfolkas med minskad fastighetsanvändning som följd.”

Lena Bergsten, VD, Ljusdal Energikoncernen

Tabell 1

Årskostnad för kommunalt VA för boende i villa och lägenhet år 2021 och förändring jämfört med tidigare år (Brukningsavgift för typhus A och typhus B) Medelvärden baserat på VASS taxa 2021. (Anm1: rörlig avgift 27 kr/kbm för vatten och avlopp)

”Nordanstigs kommun har inte en centralort, snarare sju. Anslutningsgraden är knappt 50% och dessa faktorer sammantaget innebär att kostnaderna för kommunalt vatten och avlopp blir höga. Tack vare ett utmärkt samarbete med närliggande kommuner i MittSverige Vatten håller vi kostnaderna nere och kompetensen hög till gagn för våra kunder. Jag skulle önska att kostnaderna var lägre, men vi måste förhålla oss till de faktiska kostnaderna och leverera bra produkt till kund.”

Carina Ohlson (C), ordförande, Nordanstig Vatten

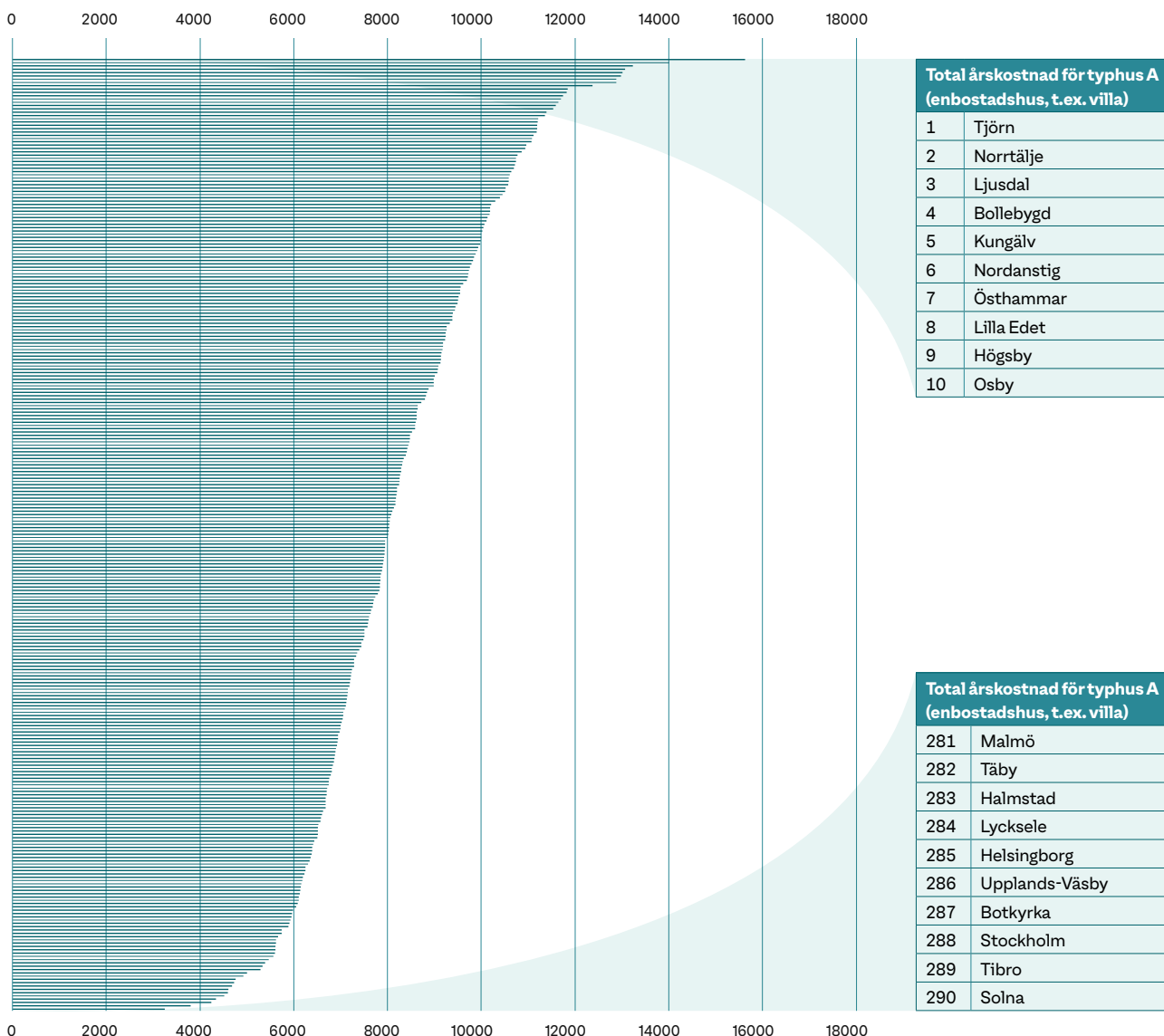
”Östhammar har besvärliga förutsättningar med bland annat små grundvattenmagasin som gör att vattnet inte räcker. Dessutom behöver ledningsnätet och reningsverken förnyas. Det gör att det blir kostsamt att trygga vattenförsörjningen för kommuninvånarna. Just nu bygger vi till exempel en tre mil lång ledning för att hämta vatten från grannkommunen.”

Margareta Widén-Berggren (S), ordförande

Figur 1

Årskostnad kommunalt VA för en villa år 2021 (Brukningsavgift typhus A). Spridning samtliga Sveriges kommuner enligt VASS Taxa 2021. (Medelkommun 8 220 kr, medel utifrån befolkning cirka 6 830 kr)

Total årskostnad för typhus A (enbostadshus, t.ex. villa) kr/år

---

Anläggningsavgifter

	Medel 2021 (2020)	Förändring jämfört med föregående års taxa (2020)
Typhus A (enfamilj)	156 000 kr (151 000 kr)	3,3 % (4,3 %)
Typhus B (flerfamilj, 15 lgh)	500 000 kr (480 000 kr)	4,2 % (3,9 %)

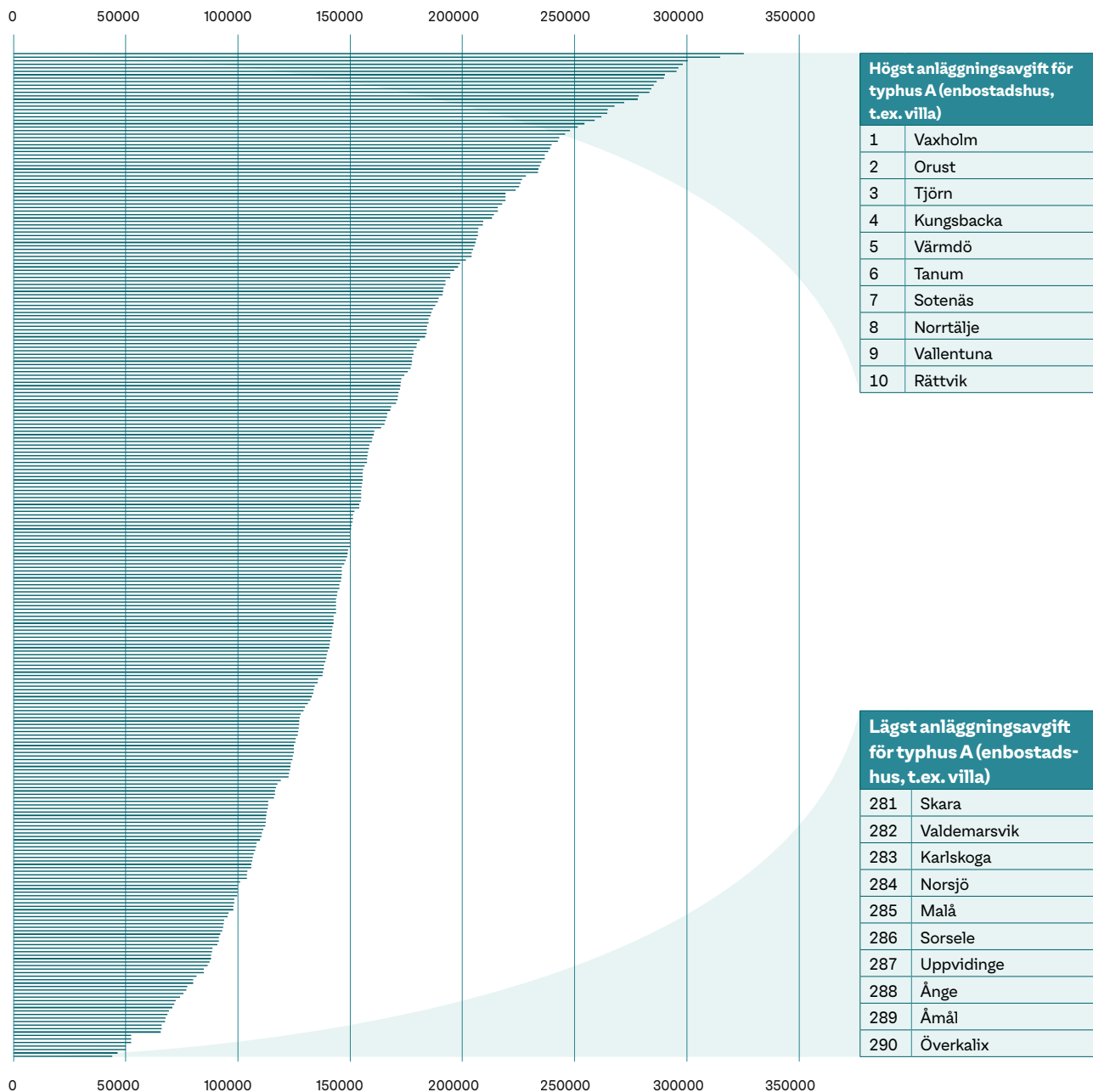
Anläggningsavgiften är den engångsavgift som en fastighetsägare betalar när hen har fått en förbindelsepunkt för sitt kommunala VA upprättad. Beräkningen av den här avgiften brukar vara ganska komplicerad eftersom den tar hänsyn till en rad faktorer och besvärlig att förklara eftersom den ska värdera (och ta betalt för) den nytta som fastighetsägaren har av sin anslutning. Den ska också vara baserad på en "allmän" självkostnad för att bygga ut och ansluta en fastighet i kommunen.

Den genomsnittliga höjningen i landets kommuner ligger i underkant av det Svenskt Vattens bedömer som långsiktigt nödvändigt.

Tabell 2

Kostnad för att ansluta en villa och ett flerbostads-
hus med 15 lägenheter
till kommunalt VA år 2021
(Anläggningsavgift typhus A
och typhus B). Medelvärden
baserat på VASS taxa 2021.
Motsvarande värden för år
2020 inom parentes.

Anläggningsavgift för typhus A (enbostadshus, t.ex. villa) kr

Som figuren ovan visar är skillnaderna i anläggningsavgift ännu mycket större mellan den dyraste och den billigaste kommunen, över 700%. De med höga anläggningsavgifter förefaller vara attraktiva kommuner med lågt utbud av tomter, höga fastighetspriser och/eller skärgård. För den som ska bygga en ny villa här är anslutningsavgiften relativt sett en mindre del av affären och dessa kommuner har möjlighet att ta ut anläggningsavgifter som kanske mer än väl täcker kostnaderna för utbyggnad.

Figur 2

Kostnad för att ansluta en villa till kommunalt VA år 2021 (Anläggningsavgift typhus A). Spridning samtliga Sveriges kommuner enligt VASS Taxa 2021. (Medelkommun 156 000 kr, medel utifrån befolkning 172 000 kr)

”Vi är en liten skärgårdskommun med behov av långa överföringsledningar, få invånare och stora begränsningar i form av strand- och kulturskydd. Vaxholm ligger högst därför att vi har som tydlig politisk målsättning att ha en anläggningsavgift i balans och där kollektivet helst inte ska ta kostnader för nya områden. Att finnas i en väldigt expansiv region med stora infrastrukturprojekt och konkurrens om entreprenörerna driver också upp kostnaderna.”

Malin Forsbrand (C), kommunstyrelsens ordförande, Vaxholms stad

”Kungsbacka har länge haft en hög ambition att bygga ut kommunalt vatten och avlopp i de delar av kommunen som saknat detta. Redan 2009 tog kommunfullmäktige beslut om att göra en större höjning och att taxan därefter ska följa entreprenadindex. Syftet var att nybyggnationen i hög grad ska bära sina kostnader och inte drabba brukningsavgifterna i VA-kollektivet.”

Monica Neptun (L), ordförande i nämnden för teknik, Kungsbacka kommun

Värmdö kommun arbetar med att underlätta omvandlingen av fritidshus till permanentboende i enlighet med beslutad plan och stöd i översiktsplan 2012 – 2030. Att bygga ut i de områdena är mer kostsamt än övriga områden eftersom det är mer berg vilket medför mycket sprängning samt längre sträckor av huvudledningar för att ansluta dessa fastigheter. Av kommunens investeringar för VA är 55 – 65 procent i de prioriterade förändringsområdena.

Majken Elfström, VA- och avfallschef, Värmdö kommun

”Tanum är en starkt kuperad kommun med höga bergpartier och djupa lerdalar. Kommunen är stor till ytan och tätorterna är utspridda. Omvandlingsområden som ansluts ligger ofta i mer svårtillgänglig terräng vilket gör att kostnaden för anläggandet är hög.”

Lennart Hedin, VA-chef, Tanums kommun

”Det är en rättvisefråga att nya anläggningsavgifter, så långt det är möjligt, ska spegla den faktiska kostnaden och ej belasta befintligt VA-kollektiv. Sotenäs kommuns topografi kombinerat med berg och åter berg medför betydligt högre anläggningskostnader i form av sprängningar och pumpstationer för att fungera, jämfört med schaktning i jord eller grus. Relativt många glest belägna fastigheter ger samtidigt förhållandevis långa ledningslängder per fastighet.»

Peter Håkansson (M), ordförande, Sotenäs Vatten AB

”Vallentuna växer och står starkt riggade för att genomföra framtida VA-investeringar med full täckningsgrad via VA-taxan. Kommunen är stor till ytan med en utspridd bebyggelse och långa överföringsledningar, men tack vare mellankommunala samarbeten som Roslagsvatten, Norrvatten och Käppalaförbundet uppnås samordningsvinster gällande VA-verksamhet.”

Poa Hellqvist, teknik- och fastighetschef, Vallentuna kommun

I den andra änden återfinns kommuner med svagare efterfrågan på tomter och lägre fastighetspriser och där önskemål om att stimulera inflyttning får vägas mot full kostnadstäckning genom anläggningsavgifterna. En särskild utmaning är för de kommuner som både har avfolkning av vissa delar och samtidigt har stora exploateringsprojekt i andra delar kopplat exempelvis till besöksnäringen.

"I Malå är det ingen som ansluter utan fastigheter försvinner. Låga huspriser och bankernas ovilja att låna ut pengar gör att det inte förekommer någon nybyggnation. Brukningsavgifterna däremot kommer vi att måsta höja kraftigt för att täcka kostnaderna för ombyggnation av reningsverket efter EU-domstolens beslut – utan någon nytta för miljön."

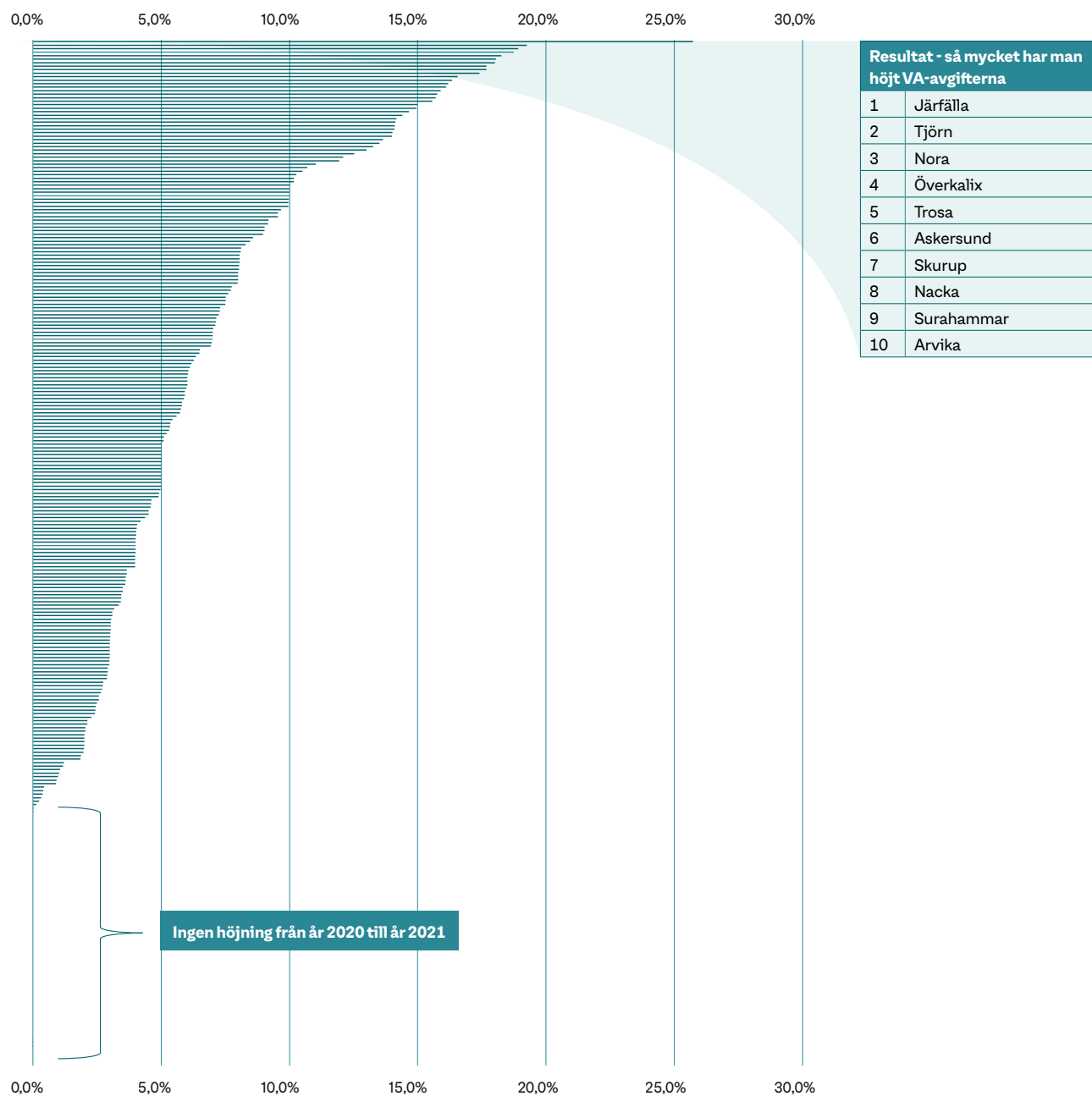
Lars Grundberg, teknisk chef, Malå kommun

Befolkningsmängden i kommunen har varit ganska oförändrad de sista tio åren och därav litet behov att höja taxorna för att ansluta nya fastigheter. Det byggs helt enkelt väldigt lite i kommunen och det finns inga omvandlingsområden identifierade i översiktsplanen. Vi kommer dock börja arbetet med att anpassa taxan för framtida utbyggnader nu när förbifart Söderköping (E22) verkar att starta inom några år.

Claes Boman, VA-chef, Valdemarsviks kommun

Resultat - så mycket har man höjt VA-avgifterna

Höjning Typhus A (villa) Brukningsavgift 2020 till 2021

I figuren med alla kommunernas höjningar ovan framgår att ungefär hälften av kommunerna höjer med minst den nivå om 4% utöver inflationen som Svenskt Vatten bedömt som långsiktigt nödvändig på nationell nivå för att klara investeringsbehoven i framtiden. Samtidigt kan man konstatera att spännvidden mellan att höja med mer än 25% på ett bräde till att faktiskt sänka brukningsavgifterna inte har med några drastiska kostnadsförändringar eller kostnadsskillnader att göra.

”Askersund har större delen av befolkningen på små tätorter eller ren landsbygd. Vi har nära 20 mil vattenledningar med ett ökat svinn av producerat dricksvatten. Vi har som så många andra en stor underhållsskuld när det gäller förnyelse av ledningsnätet varför vi anser att vi måste öka resurserna för att börja betala av den. Vår taxa har också legat oförändrad under en längre tid. Det är på många sätt bättre att förnya enligt plan än att stoppa akuta läckor.”

Staffan Korsgren (L), ordförande kultur- och tekniknämnden, Askersunds kommun

Skurup har inte förändrat sin VA-taxa på sju år. Med en medveten satsning på vatten och avlopp för att säkra en hållbar utveckling och med utgångspunkten att VA-kollektivet ska vara självfinansierat, har nivåerna i taxan justerats.

Johan Bolinder (M), kommunstyrelsens ordförande, Skurups kommun

Brukningavgiften har för Nacka varit oförändrad sedan 2016. I år höjdes den med anledning av stora prishöjningar från externa leverantörer, Stockholm Vatten och Avfall och Käppalaförbundet för inköpt vatten respektive rening av avloppsvatten. Bolaget hanterar även större investeringsvolymerna på grund av den stora utbyggnad som pågår i Nacka och det innebär ökade kapitalkostnader. Anläggningsavgiften har höjts för att öka täckningsgraden i exploateringsprojekten i Nacka.

Håkan Ekengren (C), ordförande, Nacka vatten och avfall

”Brukningavgiften i Arvika sänktes med 4 % år 2016 och låg sedan stilla i fyra år. Under några år fram till 2017 skedde ett överuttag beroende på förändrade räntenivåer. Vi vågade inte tro att räntorna skulle vara så låga en längre tid utan budgeterade försiktigt. Överuttaget är nu återställt och en större höjning av VA-avgiften behövde göras för att intäkterna ska matcha nuvarande kostnadsläge. Kostnaderna har höjts under åren som avgifterna hållits oförändrade, så det blir ett större trappsteg än önskvärt.”

Lisa Levin (S), ordförande, Arvika Teknik

Ett drygt 60-tal kommuner har valt att låta brukningsavgifterna vara oförändrade och en handfull har faktiskt sänkt dem.

Vår bedömning är att många kommuner inte har planeringsförutsättningar för en kontinuerlig översyn av en långsiktigt hållbar taxeutveckling. I klartext blir det en ryckighet med drastiska ökningarna eller en översyn av sina taxemodeller som kan ge dramatiska konsekvenser i det enskilda fallet. Och därvid medföljande tidningsrubriker. Och dagens lagstiftning med ett balanskrav på tre år kan faktiskt tvinga fram taxesänkningar som på längre sikt inte är hållbara.

”Lerum har sett över sin taxekonstruktion och infört en avgift för dagvatten gata. Vi har också anpassat avgifterna till våra kostnader per ändamål, gjort en omfördelning mellan fast och rörligt där vi ökat den fasta delen av avgifterna och ökat avgiftsskillnaden mellan en liten respektive hög mätarkapacitet. Totalt sett är det inte en sänkning utan en omfördelning av avgifterna som slår lite olika.”

Anders Möller, enhetschef VA-Planering, Lerums kommun

”Vi vet dock att vi i Halmstad har stora VA-investeringar framför oss, vilket beror både på stor tillväxt och på klimatförändringar. Det gäller vattenförsörjning, kapacitetsökningar för spillvattenrening och utbyggnad av dagvattensystem men också allmän ledningsförnyelse. I takt med dessa investeringar ser vi att avgifterna kan komma att påverkas.”

Jonas Bergman (M), kommunstyrelsens ordförande, Halmstad kommun

”VA-taxorna i Skellefteå ska över tid motsvara de ekonomiska behov vi har. I en tid av stark tillväxt och framtidstro, med många nya bostads-, industri- och handelsområden, innebär detta höjningar vissa år och orörda va-taxor vissa år. Vi satsar även på att ”Vårda och utveckla det vi har”, att på ett bra sätt ta hand om de miljardinvesteringar som redan finns i våra anläggningar. Taxeutvecklingen följer en långsiktig plan som gäller för hela 2020-talet.”

Sara Keisu (S), ordförande samhällsbyggnadsnämnden, Skellefteå kommun

”Öckerö har bytt taxekonstruktion och med detta följer att vi nu har en dagvattentaxa och får in brukningsavgifter från vår gatuenhet. En annan förändring som vi gjort, är att vi tar ut rätt kostnader för lägenhetsavgifterna. Tidigare tillät vår taxa 1-2 lägenheter/fastighet. Även industrier har nu rätt antal lägenhetsavgifter baserat på deras yta. Detta sammantaget gjorde att vi kunde sänka vår taxa för abonnenter med typhus A.”

Lisette Larsson, VA-chef, Öckerö kommun

Analys – varför kostar det olika i olika kommuner?

I matrisen nedan beskrivs en enkel förklaringsmodell till varför taxorna varierar så mycket över landet.

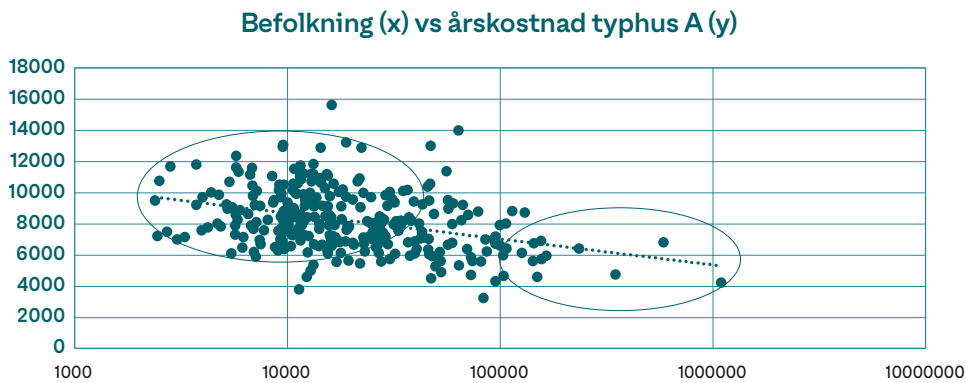
Påverkansfaktor	Hur det varierar	Effekt för VA-kostnad	Parameter för jämförelse
Antal anslutna, kommunstorlek	Stor eller liten 'kundbas' beroende på kommunstorlek eller VA-organisation i samverkan fler kommuner.	Fler kunder ger ett större intäktsunderlag och fler som delar på nödvändiga kostnader. En tillräcklig 'kritisk massa' (kundbas/intäktsunderlag) för att ha beredskap/personal, nödvändig kompetens, agera beställare i projekt och ha processkunskap 'in-house' ger lägre kostnader.	Antal anslutna till VA alt. befolkning
Tillväxt	Befolkningsförändring. Övrig samhällsutveckling positiv ger investering i annan infrastruktur och stärkta kommunala organisationer som gynnar VA (ex gata, samhällsplanering). Betalningsvilja och fastighetsägares möjlighet att betala höga anslutningskostnader hög/låg.	Tillväxt och exploateringar täcker en större del av dagens investeringsbehov. Framtidssatsningar och kapacitetsutbyggnad belastar ej i samma utsträckning befintligt VA-kollektiv.	Demografisk utveckling. Fastighetspriser.
Bebyggelsetäthet	Olika andel gles bebyggelse med många små tätorter respektive tät stadsbebyggelse.	Mer anläggningar och ledningsnät per ansluten person ger totalt sett högre kostnader.	Ledningslängd per ansluten
Klimat, geografi, vatten, miljö	Tjåldjup, topografi, nederbörd, vattentillgång, behov av miljöskydd etc.	Mer utmanande naturgivna förutsättningar kräver mer avancerade och kostsamma VA-system.	Region (norr, söder, kust, inland)
Historik VA-ekonomi	Stora lån och höga kapitalkostnader eller avskrivna investeringar finansierade av statsbidrag på 1900-talet.	Kapitalkostnader ökande p.g.a. renoveringsbehov befintliga anläggningar och ökande miljökrav men intäktsbasen samma eller minskande.	Andel kapitalkostnad alt. total kapitalkostnad per ansluten.
Samverkan	En enskild liten kommun med några få tusen invånare och många verk eller stora, samägda bolag eller kommunalförbund med upp till en miljon anslutna till ett verk.	Dricksvattenproduktion och avloppsrening har uppenbara skalfördelar.	Befolkningsunderlaget för samverkansorganisationen.

Fördjupar man analysen genom att titta på olika samband mellan taxor och några andra faktorer blir bilden mer nyanserad och samtidigt mer komplicerad. I figur 3 nedan framgår att det finns ett samband mellan små kommuner och höga taxor respektive stora kommuner och låga taxor men att spridningen samtidigt är stor, 400% skillnad mellan två lika stora kommuner som exempel.

Tabell 3

Exempel möjliga påverkansfaktorer - kostnader för vattentjänster och nivå för VA-taxa.

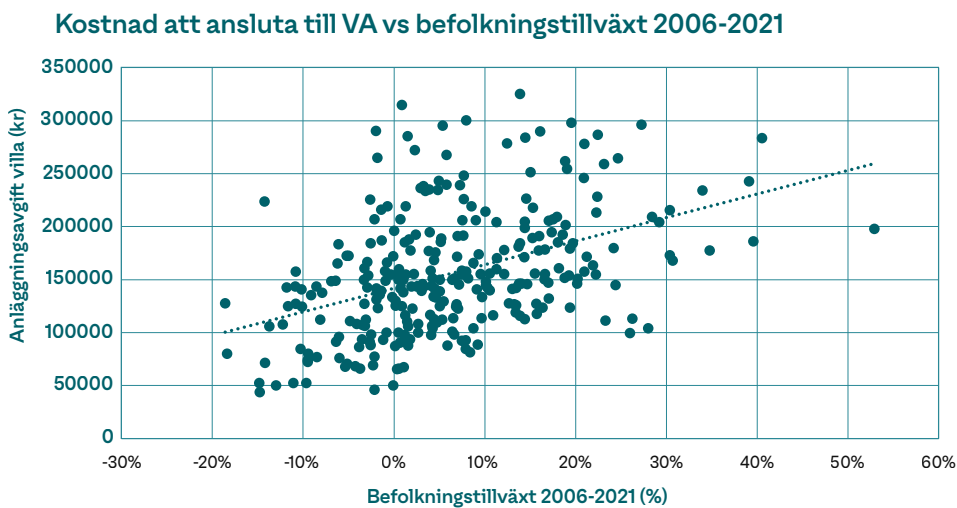

Figur 3

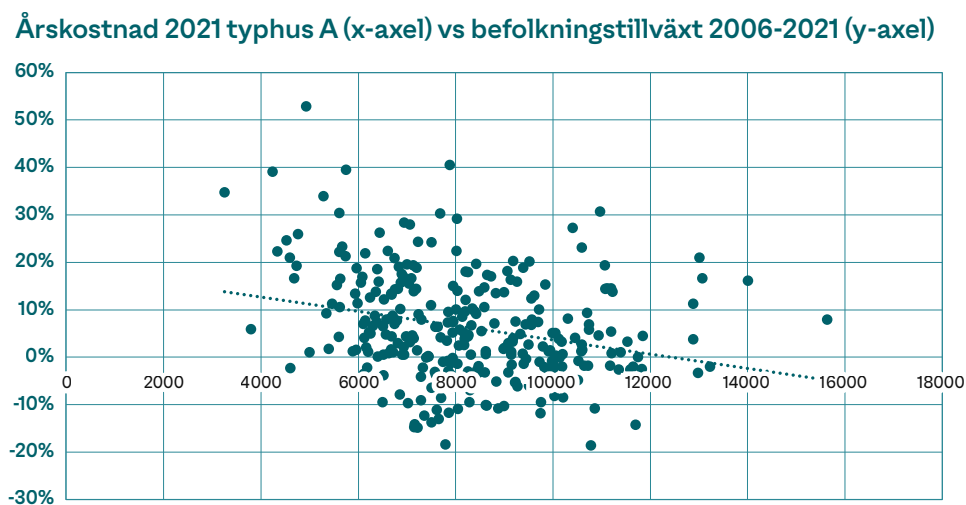
Brukningssavgift typhus A samband med befolkning.

Sambandet mellan höga anläggningsavgifter och befolkningstillväxt finns också, som framgår av figur 4 nedan. Samtidigt kan kommuner med 0% befolkningstillväxt ha anläggningsavgifter mellan 50 000 och 300 000. Båda dessa extremer har förmodligen mycket få, om ens några, nya fastigheter att ansluta. Men fastighetspriserna skiljer sig sannolikt radikalt åt.

Figur 4

Anläggningsavgift samband med befolkningsökning 2006-2021

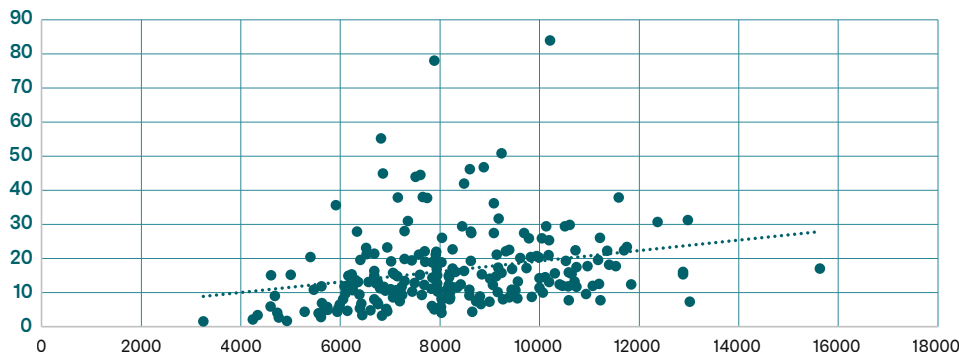

Figur 5

Dagens brukningssavgift (årskostnad villa typhus A) samband med befolkningsökning 2006-2021.

Bland de parametrar som presenterats i den här rapporten är sambandet taxa och meterledning per ansluten tydligast. I figur 6 nedan finns enstaka kommuner som kraftigt avviker, men bilden av ett kostnadsdrivande ledningsnät och antalet betalande utmed ledningarna ger ett förhållandevis starkt samband.

Meter vattenledn per ansluten (2019) vs årskostnad typhus A (2021)

Figur 6

Samband årskostnad typhus A 2021 (x) med ledningslängd vattenledning per ansluten 2019 (y).

Diskussion och förslag

I årets taxerapport ligger höjningarna sammantaget ungefär på den nivå som Svenskt Vatten bedömt som nödvändig för att klara det framtida investeringsbehovet, 4% årligen utöver prisökningar. Så har det dock inte alltid varit de senaste åren. Just nu finns heller inga tecken på att inflation eller ränteläge skulle förändras drastiskt.

Samtidigt är en av de stora utmaningarna de enormt stora skillnaderna i taxor, cirka 500% när det gäller bruksavgifter. Det är en haltande jämförelse, men det skiljer drygt 20% i skattesats mellan högst och lägst kommunalskatt och det är en skillnad som i alla fall delvis kan motiveras med politiska prioriteringar. I fallet med VA-taxorna är leveransen identisk för brukaren – rent vatten i kranen och avloppsrening. Även om kranvatten fortfarande för de allra flesta är försumbart billigt, så närmar vi oss en punkt där en kostnad på en dryg tusenlapp för ett hushåll inte längre är försumbar. Ska framtidens konsumenter acceptera den nödvändiga fördubblingen är det nödvändigt att taxorna upplevs som skäligen och rättvisa även i ett nationellt perspektiv.

Svenskt Vatten har svårt att se att olikheterna i taxor skulle minska av sig självt – tvärtom. Det finns heller inget tekniksprång eller paradigmskifte runt hörnet som skulle kunna förändra bilden. Att utvecklad samverkan i olika former med skalfördelar och god planering och hushållning kan dämpa behovet av taxehöjningar är självklart. En ändrad lagstiftning med möjlighet till externt ägarkapital skulle också kunna göra det men eventuella risker och möjligheter med det måste självklart utredas närmare.

Vår uppfattning är att någon form av statligt stöd eller utjämningsystem behöver övervägas.

Förslag på vad ett sådant system ska ha för syften och hur det kan utformas eller vilka kriterier som skulle kunna användas har vi för avsikt att återkomma med.

Metodbeskrivning

Svenskt Vatten genomför årligen en taxeundersökning tillsammans med sina medlemmar VA-organisationerna. Samtliga kommuners aktuella VA-taxor ingår i underlaget.

VA-organisationerna rapporterar in taxorna i statistiksystemet VASS. Svenskt Vatten sammanställer, granskar och korrigerar uppenbara felaktigheter och följer upp större avvikelser. Svenskt Vatten ansvarar ej för att samtliga uppgifter är korrekta. Statistiken i VASS ger dock den mest aktuella och kompletta bilden av tillståndet i VA-Sverige.

Medlemmar i Svenskt Vatten kan logga in i statistiksystemet VASS och ta del av det kompletta underlaget. Övriga kan vända sig till rapportförfattarna, Svenskt Vattens medarbetare Magnus Bäckström och Dan Löfgren via epost svensktvatten@svensktvatten.se för metodfrågor och synpunkter eller gå in på Svenskt Vattens webb och hämta hem de viktigaste siffrorna för alla kommuner.

På Svenskt Vattens hemsida kan du hitta en fil med samtliga kommuners bruknings- och anläggningsavgifter för typhus A och typhus B.

Gå till: www.svensktvatten.se och sök på "Taxeundersökning".

På hemsidan finns även fördjupande texter om taxor och ekonomi samt forskningsrapporter om taxor och VA-ekonomi.

Svenskt Vatten

Svenskt Vatten AB

POSTADRESS BOX 14057, 167 14 Bromma

BESÖKSADRESS Gustavslundsvägen 12, 167 51 Bromma

TELEFON 08-506 00200

E-MAIL svensktvatten@svensktvatten.se

www.svensktvatten.se